

Jacek Bolewski

"Theologie der Freiheit nach Paulus",
Franz Mussner, Freiburg-Basel-Wien
1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/2, 239-240

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tów. Interesująca jest również krytyczna analiza językowa kilku wybranych tekstów teologicznych, wykazująca niekonsekwencje w stosowaniu tradycyjnej hermeneutyki.

Na koniec wypada zauważyć, że przedstawiony przez autora ambitny program teoretyczny naukowej hermeneutyki daje w sumie niezbyt przekonujące rezultaty. Odnoszą się one do ogólnych i skądinąd jasnych postulatów pod adresem języka teologii, konsekwentne przeprowadzenie programu wydaje się nie tylko niemożliwe, ale i niecelowe. Historia uczy nas, dokąd prowadzi teologia sprowadzona do teo-logiki.

ks. Jacek Bolewski SJ, Warszawa

Franz MUSSNER, *Theologie der Freiheit nach Paulus*, Freiburg-Basel-Wien 1976, Verlag Herder, s. 83.

Problem wolności, nierozłącznie związany z każdym ludzkim działaniem, domaga się ciągłego pogłębiania w miarę zmieniających się sytuacji jednostkowych i społecznych. U chrześcijanina dochodzi do tego konieczność konfrontacji własnych poglądów i postaw z danymi objawienia. Dużą pomoc może tutaj stanowić nowa praca wybitnego egzegety niemieckiego Franza Mussnera, poświęcona Pawłowemu ujęciu wolności. Książka ta jest rozszerzeniem ekskursu stanowiącego część wydanego przez autora komentarza do listu do Galatów (*Der Galaterbrief*, Freiburg² 1974).

Programowym zdaniem Pawłowej teologii wolności jest Ga 5, 1: „Ku wolności uwolnił nas Chrystus.” Ujawnia się tu przede wszystkim eschatyczny charakter chrześcijańskiej wolności: jest ona zbawczym darem Boga ofiarowanym przez Chrystusa w Duchu Świętym. Wyraża ją najpierw działalność i nauczanie Jezusa. Uwalnianie od chorób, wskrzeszanie zmarłych, wypędzanie złych duchów są znakami nadchodzącego Królestwa Bożego, w którym zniszczona zostaje władza szatana przejawiająca się w grzechu i śmierci. Przychodzące Królestwo nie tylko prowadzi ku wolności, lecz samo jest wolnością: od prawa, grzechu i śmierci. Dowodem tego jest Zmartwychwstanie Chrystusa. Cała Pawłowa teologia, w której wolność jest pojęciem centralnym (Schürmann) zakorzeniona jest w fakcie Zmartwychwstania. Wolność należy do „logiki Ewangelii”, do jej najgłębszej prawdy, że eschatyczne zbawienie pochodzi wyłącznie z wiary w ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Chrystusa. (s. 76).

Wyrażenia typu „wolność od” i „wolność ku” nie oddają należycie Pawłowej teologii wolności. Należy raczej mówić o wolności, „którą mamy w Jezusie Chrystusie” (Ga 2, 4). Jest ona trwałym posiadaniem, zbawczym stanem. Wejście do tego nowego porządku dokonuje się przez Chrztost. To, co odbywa się w nim na płaszczyźnie ontycznej, musi pociągnąć za sobą określone konsekwencje na płaszczyźnie moralnej; wolność chrześcijańska nie jest dowolnością.

Specyfika chrześcijańskiej wolności uwydatnia się jeszcze dobitniej w zestawieniu z ujęciami myśli filozoficzno-religijnej starożytności: z judaizmem, epikureizmem i stoicyzmem Greków oraz z gnozą. Analiza dokonana w tym miejscu przez autora oczyszcza Pawłowe ujęcie z wszelkich i dziś możliwych nieporozumień. Sporo uwagi poświęca wreszcie Mussner eschatycznemu charakterowi chrześcijańskiej wolności i jej swoistemu napięciu między tym, co już dokonane a tym, co jeszcze domaga się ostatecznego wypełnienia. Jest to okazją do rozważenia kosmicznych wymiarów uwolnienia, które przyniósł Chrystus. To, co już dokonało się w człowieku, jest dla całego stworzenia czymś dotąd jeszcze nieosiągalnym. Ostateczne wypełnienie, jakie nastąpi w powszechnym zmartwychwstaniu ciał, jest przedmiotem nadziei. Tylko Bóg może zrealizować końcowy cel dziejów, bo wszelkie ludzkie usiłowania zawiodą wobec śmierci i skończoności. To przekonanie pozwala chrześcijanom nie ulec złudzeniom co do możliwości wyzwolenia się o własnych siłach. Koniecz-

ny jest krytyczny dystans wobec prób wypełnienia dziejów w horyzoncie doczesności. Doświadczenie pokazuje, że rozmiągają się one z wolnością.

W ostatnich rozdziałach *Mussner* rozważa problem wolności nauczania w Kościele. Zdrowy pluralizm w teologii nie może się obyć bez granic, jakie wyznacza kerygmat apostołski. Dopiero na tym fundamencie staje się możliwa prawdziwa wolność chrześcijańska.

ks. Jacek Bolewski SJ, Warszawa

Der Grosse Wochentags-Schott, wyd. benedyktyni z opactwa w Beuron, t. I: *Advent bis 13. Woche im Jahreskreis*, 1975, s. 38 + 2196; t. II: *14. bis 34. Woche im Jahreskreis*, 1976, s. 38 + 2168, Freiburg-Basel-Wien, Verlag Herder.

Uprzednio sygnalizowaliśmy ukazanie mszalnika *Schotta* na niedzielę i święta¹. Obecnie należy wskazać na dwa następne tomy składające się na całość noszącą tytuł *Das vollständige Messbuch*, a mianowicie mszalik na dni powszednie. Obie części zawierają wszystkie teksty mszału i lekcjonarza (oba cykle czytań biblijnych) na dni powszednie, na święta i wspomnienia świętych (łącznie z obszernym działem *Commune*) oraz teksty mszy odprawianych przy udzielaniu sakramentów i sakramentaliów, mszy na „szczególne okoliczności”, mszy wotownych i żałobnych.

Mszalik nie powoduje izolacji jednostki od wspólnoty, ale umożliwia pogłębienie uczestniczenia w liturgii sprawowanej we wspólnocie, gdyż przygotowuje do pełnego uczestniczenia. Wobec różnorodnych dzisiejszych możliwości kształtowania liturgii szczególnie w dni powszednie, posługiwanie się przez wiernych mszalikiem zależy w dużym stopniu od tego, czy teksty, które będą używane, zapowiada się wcześniej.

Przydatność mszalika dla duchownych oraz dla świeckich uczestniczących w liturgii dni powszednich jest oczywista. Dla tych natomiast, którzy nie uczestniczą codziennie we Mszy św., mszalik jest także pożyteczny, gdyż umożliwia kontakt ze słowem Bożym, jakie liturgia przynosi na każdy dzień. Mszalik nie tylko podaje teksty liturgiczne, ale zawiera pełne treści wprowadzenia ułatwiające zrozumienie głównych myśli liturgii poszczególnego dnia oraz obszerny komentarz do każdego czytania biblijnego.

Także te dwa niewielkie tomiki zachwycają kunsztem edytorskim, gdyż mimo nader obfitej treści prezentującej bogactwo liturgii, czytelnik otrzymał poręczne i czytelne książki w pełni nadające się do codziennego używania.

ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Kirche im Werden. Studien zum Thema Amt und Gemeinde im Neuen Testament, wyd. Josef Hainz, München-Paderborn-Wien 1976, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 296.

W dyskusjach ekumenicznych problem Kościoła i władzy nadal należy do tematów najbardziej dyskutowanych. Podejmuje się próby jego rozwiązania poprzez odwoływanie się do świadectw nowotestamentowych. Jedni upatrują w tym zagrożenie tradycji kościelnych, podczas gdy inni spodziewają się przewięzienia różnic. Tymczasem w pismach Nowego Testamentu występuje stosunkowo niewiele, do tego fragmentarycznych i okazyjnych tekstów, które mogą stanowić podstawę do rozmaitych interpretacji i nadają się do wykorzystania poprzez odmienne koncepcje eklezjologiczne. Nawet w listach św. Pawła, najobficiej informujących o sytuacji eklezjalnej w I wieku, za-

¹ Por. *Collectanea Theologica* 46(1976) z. 3, 213—214.